

# «...ЖАЛЕЗНАЯ БЕЗУМОЙНАЯ

## ФЕРМЫ НЕ ПАТРЭБНЫЯ, НАМ ПАТРЭБНЫЯ МАЛОЧНАТАВАРНЫЯ КОМПЛЕКСЫ

Размову пачалі з малака. Тэмпы нарошчвання яго вытворчасці вельмі нізкія. За 2022 год дадалі ўсяго 1 працэнт да ўзроўню 2021-га (7,6 мільёна тон). «І, калі меркаваць аб'ектыўна, нават гэты сціплы рост забяспечылі Брэсцкая, Гродзенская і Мінская вобласці», — заўважыў кіраўнік дзяржавы.

Што да ўдоўя, то сярэдняя прадукцыйнасць малочнага статка па краіне за 2022 год склала 5518 кілаграмаў. Павелічэнне ўсяго толькі на 2 працэнты за кошт тых жа трох абласцей. У Гомельскай і Магілёўскай ледзь-ледзь за 4000 перавалілі, а Віцебская і да 4000 не дацягнула (3960 кілаграмаў). Амаль чвэрць усіх вытворцаў малака па краіне і палова ў Магілёўскай і Гомельскай абласцях надалі ў сярэднім ад каровы менш за 3000 кілаграмаў. У 22 арганізацыях не дацягнулі да 1500.

Ёсць і асобныя рэкардсмены, якіх назваў Прэзідэнт: «Прадпрыемствы «Стаўбунскі» Веткаўскага раёна надалі за год 1310 кілаграмаў ад каровы, «Сасновы бор» Чавускага раёна — 1187. І абсалютны антычэмпіён — «Пціч-Агра» Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці. Там увогуле 1018 кілаграмаў. «Гэта ўжо не карова і нават не каза. Раз яе да такога стану давялі, дзе ж яна будзе малако даваць», — заўважыў Прэзідэнт.

Статыстыка бягучага года таксама не дае аптымізму. Прэзідэнт звярнуў увагу, што наплявацельскае стаўленне да справы на месцах можа звесці на нішто ўсе намаганні, якія робіць дзяржава для развіцця малочнай вытворчасці. А ў мадэрнізацыю галіны ўкладзены каласальныя інвестыцыі. Палова ўсіх малочнатаварных ферм (1600) аснашчана самымі сучаснымі тэхналогіямі, там размешчана больш за 65 працэнтаў дойнага статка і вырабляецца больш за 70 працэнтаў малака. «Значыць падцягваць да такога ўзроўню будзем і астатніх, як бы яны не ўпіраліся. Мадэрнізацыю жывёлагадоўчых аб'ектаў неабходна працягваць. У гэтых мэтах прыняты Указ аб будаўніцтве (рэканструкцыі) у 2023—2024 гадах па 10 малочнатаварных комплексаў у кожнай вобласці. То-бок мы павінны пабудаваць у кожнай вобласці 10 малочнатаварных комплексаў», — рэзюмаваў Прэзідэнт.

Але мала пабудаваць добры будынак і ўстанавіць найноўшае абсталяванне. Трэба ўкамплектаваць комплекс. І тут, як ён звярнуў увагу, ёсць некаторая неразбярка: «Ферм быць не павінна, мы павінны фермы пераўтвараць у малочнатаварныя комплексы, дзе будзе комплекснае абслугоўванне гэтай каровы, дзе яе доім, дзе яе асемяняюць, дзе цялят атрымліваюць, тут жа цялят ставім. Яны не дохнуць, як цяпер, а ставім асобна, дарошчваем і адпраўляем кудысьці. І тут жа магчыма ўзнаўленне гэтага статка. То-бок, комплекс мерапрыемстваў. І гэтым усё адрозніваецца ад ферм, якія ў нас цяпер ёсць», — растлумачыў Аляксандр Лукашэнка для тых, хто яшчэ не разумее.

«Старшыні аблвыканкамаў, з сённяшняга дня будзем лічыць, што гэтыя новыя малочнатавар-

ныя комплексы — вашыя асабістыя інвестпраекты. Паглядзім на аддачу», — папярэдзіў ён.

### ПАСТАЎЛЕНЫ КАНКРЭТНЫЯ ЗАДАЧЫ. ВЫКОНВАЙЦЕ!

Наступным пытаннем стала мясная жывёлагадоўля. За мінулыя 10 гадоў пік поспеху прыпаў на 2020 год — мы атрымалі амаль 1,76 мільёна тон мяса і птушкі. Але ў далейшым чамусьці не змаглі ўтрымаць дасягнутую планку. У 2022 годзе вытворчасць буйной рагатай жывёлы знізілася ў Гомельскай, Віцебскай і Магілёўскай абласцях. Павысіць тэмпы вытворчасці малака і мяса без павелічэння пагалоўя немагчыма, а яно зніжаецца: за 5 гадоў больш як на 100 тысяч галоў, у тым ліку ў 2022 годзе — амаль на 22 тысячы.

Асноўная прычына — падзеж жывёлы. У 2021 годзе ён склаў па краіне 102,8 тысячы галоў. У 2022-м — 111 тысяч галоў. «Гераічна змагаліся», — іранічна заўважыў Прэзідэнт. У мінулым годзе рост гэтага паказчыка — у 69 раёнах усіх абласцей краіны. Прычым самыя высокія лічбы былі ў Старадарожскім (рост у 3 разы і Салігорскім (у 2,2 раза) раёнах Мінскай вобласці, Шумілінскім раёне Віцебскай вобласці (у 2 разы). І сёлета рост падзяху дапушчаны ў 53 раёнах краіны, а ў 14 раёнах ён перавысіў леташні ўзровень у 1,5 раза! Напрыклад, у Чашніцкім раёне Віцебскай вобласці падзеж вырас амаль у 3 разы, у Краснапольскім раёне Магілёўшчыны — у 4!

Па заключэнні ўсіх кантралявальных органаў, прычыны банальныя: парушэнні тэхналогій утрымання, безгаспадарчасць і адкрытае разгільдзяйства. Жывёлу ўтрымліваюць у антысанітарных умовах, адсутнічае падсцілачны матэрыял, не ўбіраецца своечасова гной, не выконваюцца рацыёны кармлення і тэмпературны рэжым. Прэзідэнт нагадаў, што ў мінулым годзе даручаў ураду сумесна з губернатарамі распрацаваць план па кожным раёне, распісаць, як і ў якія тэрміны ў іх будзе наведзены парадак. «Але складваецца ўражанне, што меры прыняты толькі на паперы», — заўважыў Прэзідэнт. Летась узбуджана 480 крымінальных спраў, звязаных з утойваннем падзяху. Сёлета — ужо 205. «Думаю, разумна ў далейшым кожную ферму замацаваць за канкрэтным работнікам райвыканкама, а раён — за работнікам аблвыканкама. Пайменна. Каб у далейшым адразу было зразумела, каго ўзнагароджваць, калі справы ідуць добра, і з каго пытацца — калі дрэнна. У прынцыпе, гэта вашы праблемы, як вы будзеце арганізоўваць гэты працэс», — прапанаваў беларускі лідар.

Ён таксама заўважыў, што ёсць праблемы і ў свінагадоўлі, якія былі дэтальна разгледжаны нядаўна на нарадзе. «Пастаўлены канкрэтныя задачы. Выконвайце! Спытаем сур'ёзна!» — папярэдзіў Прэзідэнт. «Бракуе адказнасці, але яна будзе. Не хочаце ваяваць — працуйце. Усё з гэтага пачынаецца», — заўважыў ён.

### «КАЛІ НЕ ЎКАМПЛЕКТУЕЦЕ КОМПЛЕКСЫ, Я «РАЗУКАМПЛЕКТУЮ» ВАШ САСТАЎ»

Што да буйной рагатай жывёлы, то, па словах Аляксандра Лукашэнкі, кульгае пытанне ўзнаўлення

статка. Па яго словах, павышэнне прадукцыйнасці павінна быць забяспечана ў тым ліку і за кошт сістэмнай селекцыйна-племянной работы. «Навукоўцы лічаць, што эфектыўнае ўзнаўленне можа быць пры нараджэнні 95 цялят на 100 кароў. І калі ў 1990 годзе ў Беларусі гэты паказчык трымаўся на ўзроўні 90 цялят, у тым годзе, калі ў нас не было такіх магчымасцяў і тэхналогій — 90. То апошнія гады мы атрымліваем толькі 72—75 цялят на 100 кароў. Ды і тых зберагчы не можам», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт даручыў міністру сельскай гаспадаркі і харчавання Сяргею Барташу скааперавацца з Акадэміяй навук і распрацаваць у краіне эфектыўную і даступную тэхналогію. «Павялічвайце племянны статак. Ну не справа, што да гэтага часу застаюцца не ўкамплектаваны жывёлай пабудаваныя і рэканструяваныя фермы. Асобныя — ужо больш за 5 гадоў. Комплексы пабудаваці, а 6 гадоў не можам укамплектаваць. Гэта што такое?» — абурыўся кіраўнік дзяржавы.

Паводле інфармацыі Камітэта дзяржаўнага кантролю, недаўкамплектавана амаль 16 тысяч жывёла-месцаў. «Навошта будавалі?» — запытаў Аляксандр Лукашэнка. Ён паставіў задачу пад персанальную адказнасць міністра, урада і губернатараў да канца 2023 года ўкамплектаваць фермы і забяспечыць прырост малочнага статка. «Калі вы гэта не зробіце, калі не ўкамплектуеце гэтыя комплексы, я вам абяцаю: я «разукамплектую» ваш састаў. Рашучасці ў мяне хопіць. Заігрываць з вамі — я гэтага ніколі не рабіў і не буду, якія б электаральныя кампаніі перад намі не стаялі. Інакш пахаваем краіну. Скацімся да таго, што не 8 мільярдаў экспарту, а свой народ не будзе чым накарміць», — папярэдзіў Прэзідэнт.

### МАЛАКО Ў КАРОВЫ НА ЯЗЫКУ

«Ні адна жывёла не зможа быць прадукцыйнай і рэалізаваць генетычны патэнцыял без паўна-вартаснага, падкрэсліваю, паўна-вартаснага харчавання, нават пры ідэальных умовах утрымання», — заўважыў кіраўнік дзяржавы. Па яго словах, у мінулым годзе нарыхтоўку кармоў адкрыта завалілі. У гэтым сітуацыя яшчэ горшая. На 1 верасня нарыхтавана каля 7 мільёнаў кармавых адзінак, або менш за 90 працэнтаў да леташняга ўзроўню. Пакуль на 10 працэнтаў адстаём ад мінулага не самага лепшага года. Забяспечанасць кармамі на ўмоўную галаву жывёлы склала 16,2 цэнтнера кармавых адзінак супраць амаль 19 цэнтнераў у мінулым годзе. Найгорш ідуць справы ў Віцебскай, Гомельскай і Магілёўскай абласцях.

«Мужыкі, зіма побач. Такого верасня ў кастрычніку не будзе, Бог не падарыць нам такое надвор'е. І такая дынаміка нарыхтоўкі кармоў прывядзе да таго, што на асобных фермах карміць проста не будзе чым. Я ж разумею, што ў верасні ўжо цяжка паправіць тое, што ўпусцілі за лета. Дык вы падумайце, як забяспечыць тыя гаспадаркі кармамі і якімі кармамі, каб зімой не перакідаваць, каб гераічна караваны не ішлі і мы не вазілі паветра з аднаго рэгіёна ў іншы, я маю на ўвазе сянжа або сілас», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы.

Навукоўцы сумесна з Мінсельгасхарчам распрацавалі больш за 50 рэгламентаў для ўсіх відаў жывёлагадоўчай прадукцыі. Але, як заўважыў Прэзідэнт, чамусьці на практыцы няма ні рэгламентаў, ні кармоў, ні збалансаваных рацыёнаў. У выніку мы ўпускаем выгаду ў мяса-малочнай сферы.

«Патрабую ад кожнай вобласці прытрымлівацца распрацаванай структуры пасеваў, выканання тэрмінаў і тэхналогій нарыхтоўкі кармоў. А іх высокую пажыўнасць можна атрымаць, толькі працуючы сістэмна. Усім разам. Хай стараецца ўся вертыкаль — ад агранома да адказных чыноўнікаў, замацаваных у аблвыканкаме, каб паўтарагадовы запас кармоў быў у кожнай гаспадарцы. Жалезна. І забяспечце на ўсіх фермах паўна-навартасны рацыён з дастатковай колькасцю пажыўных дабавак. Для гэтага ўсё ёсць», — канстатаваў беларускі лідар. Ён нагадаў, што ў краіне пабудаваны сучасны БНБК — комплекс па вытворчасці амінакіслот і камбікармоў проста касмічнага ўзроўню. «Ён цалкам у вашых руках. Рэгулюйце ўсё, пачынаючы ад кадраў і заканчваючы цэнамі. Толькі трэба збалансаваць рацыёны. Канцэнтраты нельга раздаваць уручную, на вока. Інакш будучы і страты ў пагалоўі, і прадукцыйнасць на мінімуме, і перарасход дарагіх прэміксаў», — сказаў ён.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што з тых гаспадарак, дзе не могуць утрымаць жывёлу ў належным стане, трэба перакідаваць скаціну туды, дзе гэта могуць рабіць і дзе не хапае галоў. Асабліва гэта важна ў зімне-стойлавы перыяд. «Я апошні раз вас папярэджваю. Гэта ж элементарна. У нас жа дыктатура, у нас яшчэ калгасы, саўгасы, у нас яшчэ няма гэтай рынкавай разбэшчанасці. Дык прымайце рашэнні і дзейнічайце. Дзе старшыні райвыканкамаў? Ну да гэтага звяна мы яшчэ вернемся, прынцыпова і сур'ёзна. Старшыні райвыканкама за губернатарамі ўвогуле не відаць, кругавая парука», — абурыўся кіраўнік дзяржавы.

### ГЭТА НАША ШЧАСЦЕ, ШТО Ў НАС ЁСЦЬ ПЕРАПРАЦОУКА

Ключавой задачай птушкагадоўлі Аляксандр Лукашэнка назваў неабходнасць знізіць залежнасць галіны ад імпарту — да гэтага часу не маем альтэрнатывы імпарту куранят для вытворчасці інкубачынных яек. Па яго словах, неабходна забяспечыць сябе ўласнай племянной прадукцыяй. Ён даручыў стварыць селекцыйна-генетычны цэнтр, як гэта ёсць у жывёлавадаў. «Паўгода вам на распрацоўку бізнес-плана, і ў наступным годзе гэта трэба зрабіць. Давайце збяром гэтыя капейкі і пабудуем гэты цэнтр, у рэшце рэшт і птушкафабрыкі ў нас не бедныя».

«Менавіта ў жывёлагадоўлі, а дакладней у перапрацоўцы, сёння сканцэнтраваны рэзервы беларускай вёскі», — заявіў Аляксандр Лукашэнка. Па яго словах, узровень загрузкі вытворчых магутнасцяў па мясе і каўбасе ў 2022 годзе склаў усяго каля 70 працэнтаў, па натуральна-малочнай прадукцыі — толькі 60. «Колькі тон малака, мяса, і мільярдаў рублёў мы недаатрымалі ў выніку?» — задаў рытарычнае пытанне кіраўнік дзяржавы.

«Гэта шчасце, што ў нас ёсць перапрацоўка. Гэта значыць, што мы ад зямлі можам атрымаць колькі заўгодна прадукцыі і яе перапрацаваць», — сказаў ён.

### БУДУЦЬ НАРМАЛЬНЫЯ КАДРЫ — БУДЗЕ ВЫТВОРЧАСЦЬ

Сістэмаўтваральнай праблемай усёй галіны кіраўнік дзяржавы назваў кадравы дэфіцыт. Па яго словах, да рашэння кадровай праблемы трэба падключыць усіх. «Прэзідэнт падкрэсліў, што праца кіраўніком на зямлі — гэта вельмі добрая праца. Але трэба ўпірацца самому і прымушаць іншых працаваць. «Трэба, каб жыллё было і зарплата нармальная. Не можа быць такой сітуацыі, каб мы не маглі ў гаспадарцы зарплаты нармальнай заплаціць 8—10 работнікам. Не можа гэтага быць. Не можаце — няхай губернатары і старшыні райвыканкамаў са свайго фонду, са сваіх кішэняў падтрымліваюць гэтыя гаспадаркі. Кадравую праблему трэба вырашаць», — заявіў Прэзідэнт. Па яго словах, гэта не справа, калі ў ВНУ рыхтуюць мэтавікоў, а на месцах застаецца не больш за палову маладых спецыялістаў. Прэзідэнт даручыў Камітэту дзяржаўнага кантролю гэтую праблему падняць і правяраль, дзе гэтыя людзі і хто дазволіў ім не працаваць.

«Трэба працаваць са школьнікамі і студэнтамі, тым больш ахвотных дастаткова. Акрамя адміністрацыйных мер, у кожнай гаспадаркі павінна быць сістэма замацавання кадраў. Думайце, чым прыцягнуць і ўтрымаць моладзь — ад жылля да ўзорна-паказальных умоў працы. Калі не вырашым праблему дэфіцыту кваліфікаваных кадраў, эканоміка вёскі так і будзе асядаць», — акрэсліў задачы кіраўнік дзяржавы.

«Дзвізам у аграпрамысловым сектары з гэтага часу стане жалезная безумоўная дысцыпліна. Працоўная, фінансавая і тэхналагічная. Калі трэба пасеяць да 20—25 чысла — памрыце, але пасейце. Не трэба шалтай-балтай: «Заўтра-паслязаўтра будзе яшчэ цёпла». Не будзе цёпла. Пасля гэтага цяпла будучы калі не лютыя маразы, то такая тэмпература, што ніякія расліны расці і развівацца не будуць. Своечасова трэба пасеяць, — сказаў Прэзідэнт. — Зімой адпачнём, такая наша сялянская праца, цяпер адпачываць нельга», — дадаў ён. Дысцыпліну ў аграпрамысловым комплексе беларускі лідар назваў элементарным, чаго можна дасягнуць.

### ЯКІЯ ДАРУЧЭННІ ДАЎ ПРЭЗІДЭНТ АДКАЗНЫМ ЗА ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЮ?

Ураду сумесна з Мінсельгасхарчам, старшынямі аблвыканкамаў, Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі пад жорсткім кантролем праваахоўных і кантралявальных органаў Прэзідэнт даручыў забяспечыць:

**Першае — жорсткае выкананне патрабаванняў зоатэхнічных і ветэрынарных норм утрымання і кармлення жывёлы і птушкі.** Аляксандр Лукашэнка пагадзіўся, што не ў кожнай гаспадарцы, асабліва адсталай, ёсць ветэрынарная служба ці ветурач і зацягнуць іх туды складана. Але ён прывёў прыклад Віцебскай вобласці, дзе